

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

Annemarie Künn-Nelen
Davey Poulissen
Andries de Grip

ROA Factsheet

ROA-F-2020/5

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt | ROA
Research Centre For Education and the Labour Market | ROA

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

Snelle feiten en cijfers

- Het profiel van inactieven zonder uitkering is over de gehele linie (gezondheid, financiële situatie, opleidingsniveau, migratiestatus en gezinssamenstelling) veel sterker dan dat van uitkeringsafhankelijken.
- Bij alle groepen uitkeringsafhankelijken (arbeidsongeschiktheid, werkloosheid en bijstand) is de financiële problematiek het grootst in de Zuid-Limburgse gemeenten.
- Gezondheidsproblemen komen veel vaker voor onder mensen in de bijstand dan onder mensen met een werkloosheidsuitkering. Gemeenten in Midden-Limburg hebben een hoger aandeel bijstandsontvangers met gezondheidsproblemen dan de gemeenten in Noord- en Zuid-Limburg.
- In de Limburgse gemeenten heeft tussen de 62% en 79% van alle bijstandontvangers financiële problemen. Dat is veel hoger dan bij de mensen met een werkloosheidsuitkering, waarvan in de Limburgse gemeenten tussen de 14% en 29% financiële problemen heeft.
- Het percentage mensen in de bijstand dat een vmbo diploma of lager heeft, loopt tussen de Limburgse gemeenten uiteen van 36% tot 64%.
- In Limburgse gemeenten is het percentage mensen dat deel uitmaakt van een éénoudergezin het hoogst onder bijstandsontvangers (tussen de 6% en 17%). Onder andere in de Oostelijke Mijnstreek is dit percentage hoog.
- Bij 18 van de in totaal 31 Limburgse gemeenten is er sprake van meervoudige problematiek onder de bijstandsontvangers. Bij vier gemeenten is er zelfs vaak sprake een zeer complexe problematiek (hoge score op minimaal vier van de vijf profielkenmerken).

1. Inleiding

In december 2017 had Limburg een potentiële beroepsbevolking van ruim 740.000 mensen.¹ In een eerdere factsheet hebben we voor elke gemeente in Limburg de omvang van vier groepen mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie in kaart gebracht.² Daarbij werden drie groepen uitkeringsafhankelijken onderscheiden: (1) personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (AO-uitkering), (2) personen met een werkloosheidsuitkering (WW-uitkering) en (3) personen met een

bijstandsuitkering. Daarnaast werden ook degenen die inactief waren zonder dat ze één (of meerdere) van de hierboven genoemde uitkeringen te ontvangen bestempeld als kwetsbaar.³

Deze factsheet richt zich op de vraag hoe kansarm of kansrijk mensen in een kwetsbare positie zijn. We brengen dit in kaart door een profielschets te maken van de drie groepen uitkeringsontvangers.⁴ Deze profielschets is gebaseerd op vijf aspecten:

- Gezondheidsproblematiek
- Financiële problematiek
- Opleidingsniveau
- Migratieachtergrond
- Gezinssituatie

We definiëren een gezondheidsprobleem als het ervaren van een chronische ziekte of aandoening. Daarbij kijken we naar de mate waarin iemand arbeidsongeschikt is verklaard door het UWV en het medicijngebruik.⁵ Financiële problematiek wordt in kaart gebracht op basis van deelname aan schuldsanering, het hebben van een huishoudinkomen onder de armoedegrens of het hebben van schulden boven de 10.000 Euro. Iemand met een laag opleidingsniveau heeft ten hoogste een vmbo diploma.⁶ Wat betreft migratieachtergrond maken wij een onderscheid tussen het al dan niet hebben van een niet-Westerse migratieachtergrond.⁷ Het vijfde aspect dat deel uitmaakt van de profielschets betreft het deel uitmaken van een éénoudergezin.

In deze factsheet laten we voor elke Limburgse gemeente zien wat het percentage mensen is met een bepaalde uitkering, waarvoor deze vijf aspecten van toepassing zijn. Hiermee verschaffen we inzicht in het achterliggende profiel van uitkeringsafhankelijken. Ook laten we zien in hoeverre er in Limburgse gemeenten sprake is van een opeenstapeling van deze aspecten. We beperken ons hier tot de verschillen tussen de gemeenten. In een apart rapport voor de gemeente Heerlen laten we zien dat de profielschetsen ook op wijkniveau gemaakt kunnen worden.⁸

Omdat deze vijf aspecten vaak gerelateerd zijn aan een kleinere kans om werkzaam te zijn en/of op de arbeidsmarkt te reintegreren,⁹ spreken we bij de stapeling van deze aspecten over de complexiteit van de problema-

TABEL 01.

Profielschets inwoners Provincie Limburg*

		Gezondheidsproblematiek	Financiële problematiek	Laag opleidingsniveau**	Niet-Westerse migratie-achtergrond	Één-oudergezin
PROVINCIE LIMBURG	Alle inwoners	43%	24%	21%	5%	3%
	Werkenden	38%	20%	14%	3%	3%
	Uitkeringsafhankelijken	65%	38%	43%	10%	6%
	Inactieven	44%	26%	33%	11%	2%
NEDERLAND	Alle inwoners	39%	26%	18%	9%	3%
	Werkenden	34%	23%	11%	6%	3%
	Uitkeringsafhankelijken	61%	41%	40%	20%	8%
	Inactieven	42%	29%	30%	16%	2%

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

* Het betreft hier alleen inwoners die vallen onder de potentiële beroepsbevolking en die niet schoolgaand zijn en geen (vervroegd) pensioen ontvangen. De groep werkenden heeft betrekking op de mensen die daarnaast geen (AO, WW of bijstands)uitkering ontvangen.

** Informatie over het opleidingsniveau is alleen gebaseerd op mensen geboren vóór 1994.

tiek. We onderscheiden hierbij vier gradaties: geringe problematiek, enkelvoudige problematiek, meervoudige problematiek en complexe problematiek.¹⁰

Maar eerst toont deze factsheet de profielschets van de Provincie Limburg in haar totaliteit. Hierbij onderscheiden we werkenden, uitkeringsafhankelijken en inactieven, waarbij we nog geen onderscheid maken naar gemeenten.

2. Profielschets van de Provincie Limburg

Tabel 1 laat zien in hoeverre inwoners te maken hebben met chronische gezondheidsproblemen, financiële problemen, een laag opleidingsniveau, een niet-Westerse migratieachtergrond en het leven in een éénoudergezin. We maken hierbij onderscheid tussen werkenden, uitkeringsafhankelijken en inactieven, en vergelijken de situatie in de Provincie Limburg met het gemiddelde in Nederland.

Gemiddeld heeft 43% van alle inwoners in Limburg chronische gezondheidsproblemen, maar het verschil tussen de drie onderscheiden groepen is groot. Terwijl 38% van de werkenden een chronisch gezondheidsprobleem ervaart, is dit percentage onder uitkeringsafhankelijken met 65% veel groter. Van de inactieven heeft 44% te maken met chronische gezondheidsproblemen.

Deze percentages zijn iets hoger dan gemiddeld voor Nederland.¹¹

Financiële problemen blijken in Limburg onder alle onderscheiden groepen juist iets minder vaak voor te komen. Terwijl gemiddeld 24% van alle mensen woonachtig in Limburg grote financiële problemen ervaart, geldt ook hier weer dat dit percentage veel hoger uitvalt onder uitkeringsafhankelijken (38%) dan onder werkenden (20%). Onder de inactieven hebben veel minder mensen financiële problemen (26%) dan onder de uitkeringsafhankelijken.

In Limburg is ongeveer 1 op de 5 inwoners laagopgeleid. Hiermee is het aandeel laag opgeleiden in Limburg iets hoger dan gemiddeld voor Nederland. Er zijn ook hier grote verschillen tussen de drie onderscheiden groepen. Van de uitkeringsafhankelijken in Limburg is 42% laag opgeleid. Dat is ongeveer drie keer zo hoog dan onder de werkenden in Limburg (14%).

Een niet-westerse migratieachtergrond komt in Limburg minder vaak voor dan gemiddeld in Nederland. Slechts 5% van de inwoners heeft deze migratieachtergrond. Onder uitkeringsafhankelijken en inactieven is dit percentage ongeveer 10%; onder de werkenden slechts 3%. Ook gemiddeld in Nederland is het percentage mensen met een niet-Westerse migratieachtergrond veel hoger onder uitkeringsafhankelijken en inactieven dan onder de werkenden.

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

De mate waarin mensen in Limburg deel uitmaken van een éénuoudergezin wijkt niet af van het Nederlandse gemiddelde: 3% van alle inwoners in Limburg is alleenstaand met kinderen. Onder uitkeringsafhankelijken is dit met 6% in Limburg en 8% in Nederland beduidend hoger.

Het profiel van inactieven zonder uitkering is over de gehele linie veel sterker dan dat van uitkeringsafhankelijken. Gezondheids- en financiële problemen komen onder inactieven beduidend minder vaak voor dan onder uitkeringsafhankelijken. Ook is er tussen inactieven en uitkeringsafhankelijken een aanzienlijk verschil in het percentage mensen met een laag opleidingsniveau. We zullen daarom in de rest van deze factsheet, waarin we ingaan op de verschillen tussen gemeenten, alleen profielschetsen maken van de uitkeringsafhankelijken.

3. Profielschets van mensen met een AO-uitkering in Limburgse gemeenten

In de Figuren 1-5 wordt per gemeente het percentage mensen met een AO-uitkering dat te maken heeft met de vijf aspecten die hen kansarmer maken in kaart gebracht.¹² De verschillende blauwtonen geven de relatieve positie van de gemeenten weer ten opzichte van alle gemeenten in Limburg. Hoe donkerder de arcering, hoe groter de relatieve problemen voor de desbetreffende groep inwoners.¹³

Gezondheidsproblematiek

Figuur 1 gaat in op de mate waarop in de Limburgse gemeenten sprake is van gezondheidsproblemen onder arbeidsongeschikten. Zoals verwacht mocht worden is bij deze groep in alle Limburgse gemeenten het percentage mensen dat kampt met gezondheidsverschillen hoog, waarbij er relatief weinig verschillen zijn.

In Vaals is het percentage AO-ontvangers dat chronische problemen ervaart met 69% het laagst, in Landgraaf, Nederweert, Peel en Maas en Weert is het percentage met 76% daarentegen het hoogst. Vier van de zeven gemeenten met een zeer hoge problematiek liggen in Midden-Limburg.

Financiële problematiek

Figuur 2 laat zien in hoeverre in de Limburgse gemeenten mensen met een AO-uitkering financiële problemen hebben. In een zestal gemeenten komen financiële problemen bij minder dan 21% van de arbeidsongeschikten voor: Leudal, Horst aan de Maas, Maasgouw, Beesel en Roerdalen en Nederweert. In Heerlen en Vaals daarentegen hebben iets meer dan 30% van de arbeidsongeschikten financiële problemen. Naast deze twee gemeenten, zijn er nog drie Zuid-Limburgse gemeenten waar relatief zeer veel AO-ontvangers financiële problemen hebben: Sittard-Geleen, Kerkrade en Maastricht. Hetzelfde geldt ook voor Roermond (Midden-Limburg) en Venlo (Noord-Limburg).

Laag opleidingsniveau

Figuur 3 laat zien in welke mate mensen met een AO-uitkering in Limburg laagopgeleid zijn. In Mook en Middelaar is minder dan 25% van de AO-ontvangers laag opgeleid. Hiermee behoort deze gemeente zelfs bij de 10 gemeenten in Nederland met de minste laagopgeleiden onder de arbeidsongeschikten. Bij de andere gemeenten met zeer weinig laaggeschoolden onder de AO-ontvangers varieert dit percentage tussen de 29% en 38%. In de gemeenten met een zeer hoge relatieve positie is 46% tot 54% van de AO-ontvangers laag opgeleid. Het betreft hier een viertal Zuid-Limburgse gemeenten: Maastricht, Kerkrade, Landgraaf, Brunssum en drie Noord-Limburgse gemeenten: Venray, Beesel en Venlo.

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

Niet-westerse migratieachtergrond

Uit Figuur 4 blijkt dat een niet-westerse migratieachtergrond onder AO-ontvangers in Limburg het meeste voorkomt in de grotere steden: Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen, Weert, Venlo en Roermond. Ook Venray heeft een relatief hoog aandeel niet-westerse migranten onder de AO-ontvangers. Opvallend is wel dat in de drie Zuid-Limburgse steden (Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen) het percentage arbeidsongeschikten met een niet-westerse migratieachtergrond rond de 5% ligt, terwijl voor de andere steden dit percentage tussen de 10% en 13% ligt. In Simpelveld is het percentage arbeidsongeschikten met een niet-westerse migratieachtergrond het laagste: 0,4%. Een percentage dat ook laag is vergeleken met andere Nederlandse gemeenten.¹⁴

Éénoudergezin

In Figuur 5 is het percentage en de relatieve positie van gemeenten met betrekking tot het voorkomen van éénoudergezinnen onder AO-ontvangers weer gegeven. Uit de figuur blijkt dat éénoudergezinnen onder AO-ontvangers het meest voorkomen in de Zuid-Limburgse gemeenten. Naast de steden Maastricht en Heerlen, behoren ook Meerssen, Landgraaf, Voerendaal, Brunssum en Simpelveld, met percentages rond de 5, tot de gemeenten met relatief zeer veel éénoudergezinnen onder de arbeidsongeschikten.

Complexiteit van de problematiek

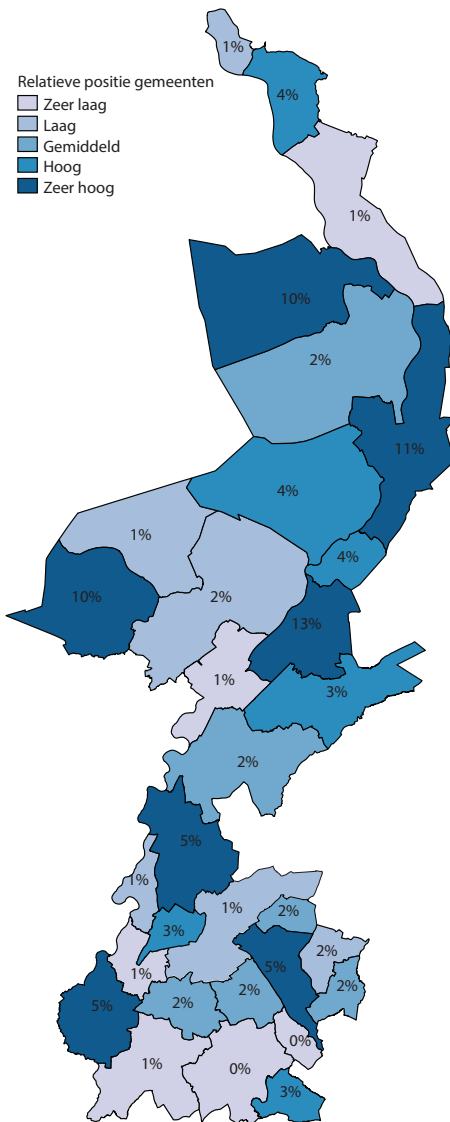
Vervolgens is bekeken in hoeverre AO-ontvangers in de Limburgse gemeenten vaak te maken hebben met

meerdere reïntegratie belemmerende factoren. Daarbij maken we gebruik van een complexiteitsindex van de problematiek op gemeenteniveau. Deze index is een optelsom van het aantal reïntegratie belemmerende factoren waarmee een gemeente (zeer) vaak te maken heeft. Op basis van de index kan een kwalitatieve typering van de ernst van de problematiek worden gegeven: geringe problematiek (geen factoren die relatief (zeer) vaak voorkomen), enkelvoudige problematiek (één factor die relatief (zeer) vaak voorkomen), meervoudige problematiek (twee of drie factoren die relatief (zeer) vaak voorkomen) en een zeer complexe problematiek (vier of vijf factoren die relatief (zeer) vaak voorkomen). In Figuur 6 wordt deze typering in kaart gebracht.

Uit de figuur blijkt dat vijf gemeenten gekenmerkt worden door een zeer complexe problematiek.¹⁵ Het gaat om de gemeenten Landgraaf, Heerlen, Maastricht, Roermond en Venray. 16 van de in totaal 31 Limburgse gemeenten worden gekenmerkt door een meervoudige problematiek. In een zestal gemeenten is de problematiek enkelvoudig, wat betekent dat de gemeente, onder arbeidsongeschikten, slechts op één aspect een (zeer) hoge relatieve positie inneemt: Meerssen (éénoudergezin), Valkenburg aan de Geul en Beekdaalen (financiële problematiek), Horst aan de Maas en Gulpen-Wittem (laag opleidingsniveau) en Leudal (gezondheidsproblematiek). In Bergen, Maasgouw, Echt-Susteren en Eijsden-Margraten hebben veel arbeidsongeschikten in vergelijking met de andere Limburgse gemeenten een sterk profiel.

FIGUUR 04.

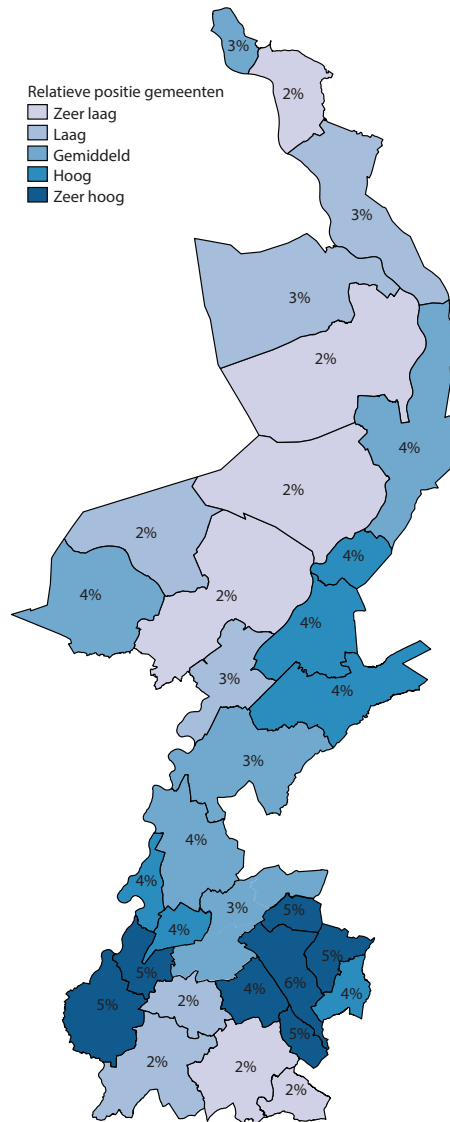
Relatieve positie van gemeenten op het gebied van niet-westerse migratieachtergrond onder mensen met een AO-uitkering

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

FIGUUR 05.

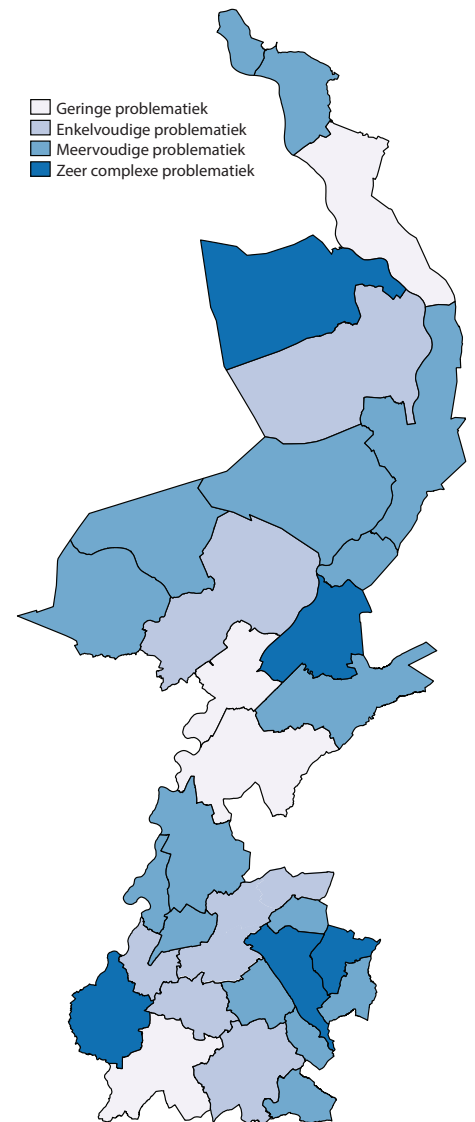
Relatieve positie van gemeenten op het gebied van éénoudergezin onder mensen met een AO-uitkering

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

FIGUUR 06.

Complexiteitsindex van gemeenten op gericht op mensen met een AO-uitkering

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

4. Profielschets van mensen met een WW-uitkering in Limburgse gemeenten

In de Figuren 7-12 is op gemeenteniveau het profiel voor mensen met een werkloosheidsuitkering in kaart gebracht.¹⁶

Gezondheidsproblematiek

Figuur 7 gaat in op de mate waarin er in de Limburgse gemeenten sprake is van gezondheidsproblemen onder mensen met een WW-uitkering. Gezondheidsproblemen komen, zoals verwacht mag worden, duidelijk minder vaak voor onder mensen met een WW- dan bij mensen met een AO-uitkering. In de gemeenten Beekdaelen, Venlo, Leudal, Roerdalen, Weert, Kerkrade en Bergen komen gezondheidsproblemen onder hun inwoners met een WW-uitkering het meest voor. Van alle WW-ontvangers in deze gemeenten heeft tussen de 49% en 54% chronische gezondheidsklachten. Bergen, waar 54% van de WW-ontvangers gezondheidsproblemen heeft, behoort bovendien bij de 10 gemeenten in Nederland met de meeste gezondheidsproblemen onder de mensen met een WW-uitkering. In de gemeenten Vaals, Beesel, Mook en Middelaar, Gennep, Eijsden-Margraten en Beek, komen gezondheidsproblemen onder WW-ontvangers juist relatief weinig voor (tussen de 41% en 45%).

Financiële problematiek

In Figuur 8, is weergegeven in hoeverre mensen met een WW-uitkering te kampen hebben met financiële problemen. Voor alle gemeenten geldt dat minder dan één op de drie WW-ontvangers financiële problemen ervaart. In Voerendaal, Beekdaelen, Roermond, Vaals, Sittard-Geleen, Maastricht en Valkenburg aan de Geul hebben mensen met een WW-uitkering relatief

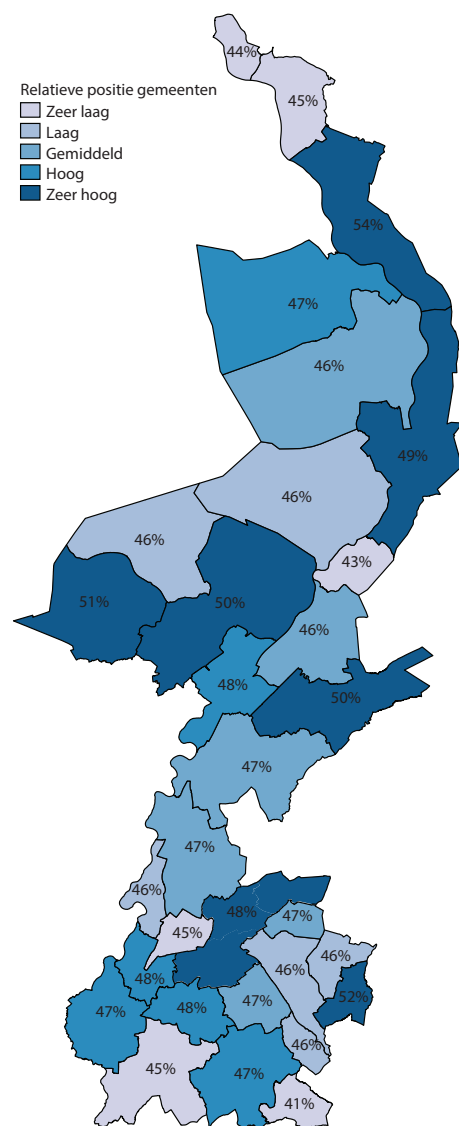
gezien zeer vaak te maken met financiële problemen (tussen 24% en 29%). Het is opmerkelijk dat vijf van deze gemeenten in Zuid-Limburg liggen. Ook de zeven gemeenten met relatief veel WW-ontvangers met financiële problemen liggen in Zuid-Limburg. Financiële problemen onder WW-ontvangers zijn dus geconcentreerd in de Zuid-Limburgse gemeenten. In Noord en Midden-Limburg komen financiële problemen onder WW-ontvangers duidelijk minder voor. Tot de zes gemeenten met relatief weinig WW-ontvangers met financiële problemen ligt slechts één gemeente in Zuid-Limburg: Stein. Net als in Stein, hebben ook in Horst aan de Maas, Bergen, Leudal, Maasgouw en Venray, minder dan 17% van de WW-ontvangers financiële problemen. Bergen en Horst aan de Maas behoren bovendien bij de 10 gemeenten in Nederland met de minste financiële problemen onder de WW-ontvangers in hun gemeente.

Laag opleidingsniveau

Figuur 9 laat zien in welke mate mensen geboren vóór 1994 met een WW-uitkering in Limburg een laag opleidingsniveau hebben. Voor alle gemeenten geldt dan minder dan één op de vier WW-ontvangers laagopgeleid is. Terwijl de AO-ontvangers in Mook en Middelaar het hoogst opgeleid zijn ten opzichte van andere Limburgse gemeenten, hebben de WW-ontvangers in deze gemeenten juist relatief vaak maximaal een vmbo diploma.¹⁷ Andere gemeenten met verhoudingsgewijs zeer veel WW'ers met een laag opleidingsniveau zijn Venlo, Brunssum, Bergen, Beesel, Kerkrade en Heerlen. De gemeenten Stein, Meerssen, Vaals, Voerendaal, Eijsden-Margraten – allemaal Zuid-Limburgse gemeenten – behoren tot de Limburgse gemeenten met een relatief zeer laag percentage laagopgeleiden onder de WW-ontvangers. Dit geldt ook voor de Midden-Limburgse gemeente Maasgouw.

FIGUUR 07.

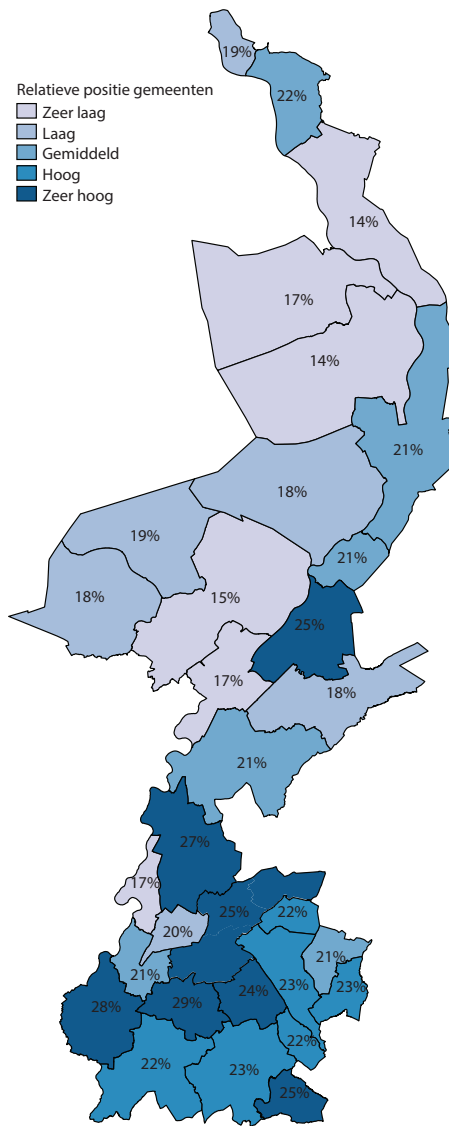
Relatieve positie van gemeenten op het gebied van gezondheidsproblematiek onder mensen met een WW-uitkering

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

FIGUUR 08.

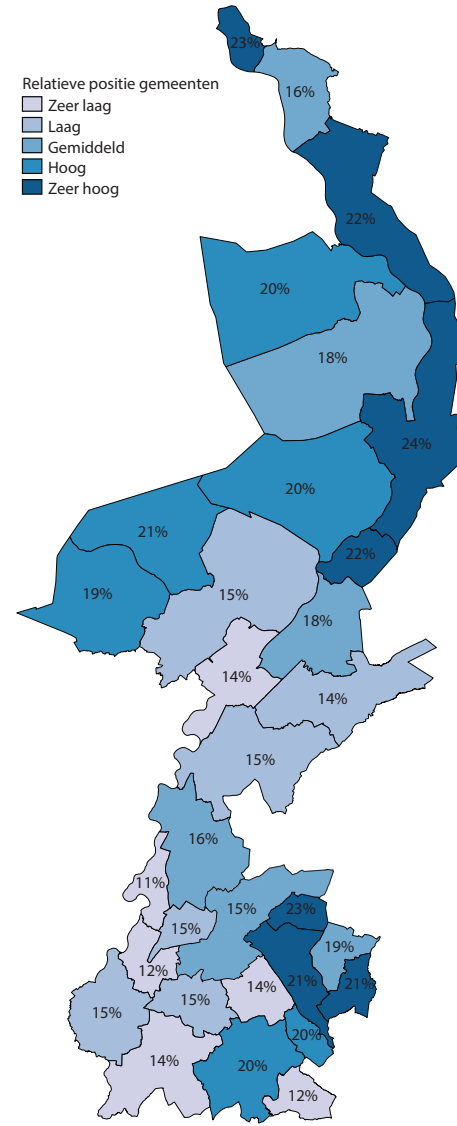
Relatieve positie van gemeenten op het gebied van financiële problematiek onder mensen met een WW-uitkering

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

FIGUUR 09.

Relatieve positie van gemeenten op het gebied van laag opleidingsniveau onder mensen met een WW-uitkering

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

Niet-westerse migratieachtergrond

Uit Figuur 10 blijkt dat een niet-westerse migratieachtergrond onder WW-ontvangers, net als onder AO-ontvangers, in Limburg het meeste voorkomt in de grotere steden: Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen, Weert, Venlo en Roermond. Met name Venray heeft een relatief hoog aandeel niet-westerse migranten onder de WW-ontvangers. In Weert, Venlo en Roermond ligt het percentage mensen met een WW-uitkering dat een niet-westerse migratieachtergrond heeft rond de 8%. In Beek en Leudal ligt dit percentage daarentegen onder de 1%.

Éénoudergezin

Figuur 11 geeft een overzicht van de mate waarin de WW-ontvangers in de verschillende Limburgse gemeenten deel uitmaken van een éénoudergezin. Uit de figuur blijkt dat éénoudergezinnen onder WW-ontvangers, evenals bij de AO-ontvangers, het meest voorkomen in de Zuid-Limburgse gemeenten. Naast de steden Maastricht en Heerlen, hebben ook Brunssum, Kerkrade en Beek een relatief zeer hoog percentage éénoudergezinnen onder de WW-ontvangers in hun gemeente. Naast deze Zuid-Limburgse gemeenten, behoren ook Roermond en Beesel tot de gemeenten met een relatief zeer hoog percentage éénoudergezinnen onder de WW-ontvangers. In Nederweert maken daarentegen

minder dan 1% van de mensen met een WW-uitkering deel uit van een éénoudergezin. Hiermee behoort Nederweert, evenals de gemeente Eijsden-Margraten, tot de 10 Nederlandse gemeenten met het laagste aandeel éénoudergezinnen onder de WW-ontvangers in hun gemeente.

Complexiteit van de problematiek

Figuur 12 toont de complexiteitsindex. Uit de figuur blijkt dat in zes Limburgse gemeenten sprake is van een zeer complexe problematiek. Het gaat hier om vijf Zuid-Limburgse gemeenten: Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Maastricht en Gulpen-Wittem en de Noord-Limburgse gemeente Venlo. Acht Limburgse gemeenten worden gekenmerkt door een enkelvoudige problematiek. Voor Meerssen en Leudal betreft het gezondheidsproblematiek, voor Eijsden-Margraten en Vaals financiële problematiek, voor Mook en Middelaar en Peel en Maas een laag opleidingsniveau, voor Echt-Susteren een niet-westerse migratieachtergrond en voor Beek het deel uitmaken van een éénoudergezin. Voor een viertal gemeenten geldt dat WW-ontvangers in vergelijking met andere Limburgse gemeenten een zeer sterk profiel hebben. Het betreft hier Landgraaf, Gennep, Stein en Horst aan de Maas.

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

5. Profielschets van mensen met een bijstandsuitkering in Limburgse gemeenten

In de Figuren 13-18 is op gemeenteniveau het profiel voor mensen in de bijstand in kaart gebracht.¹⁸

Gezondheidsproblematiek

Figuur 13 gaat in op de mate waarop in de Limburgse gemeenten sprake is van gezondheidsproblemen onder de bijstandontvangers. Uit de figuur blijkt dat gezondheidsproblemen onder bijstandontvangers het meest voorkomen in Midden-Limburgse gemeenten. In Roerdalen, Roermond, Weert, Echt-Susteren en Nederweert is de gezondheidsproblematiek onder bijstandontvangers het hoogst. Ook in Peel en Maas en Beekdaelen zijn de gezondheidsproblemen onder bijstandontvangers ten opzichte van de andere Limburgse gemeenten zeer hoog. De zes gemeenten met de minste gezondheidsproblemen onder mensen die een bijstandsuitkering zijn over heel Limburg verspreid. Het betreft hier de gemeenten Valkenburg aan de Geul, Horst aan de Maas, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Simpelveld en Gennep. Daarbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat de gezondheidsproblematiek onder bijstandontvangers sowieso erg groot is. Dat betekent dat ook in deze zes gemeenten nog meer dan de helft van de mensen in de bijstand gezondheidsproblemen ervaren. Gezondheidsproblemen blijken zich dus beduidend meer voor te doen bij mensen met bijstandsuitkering dan bij mensen met een WW-uitkering.

Financiële problematiek

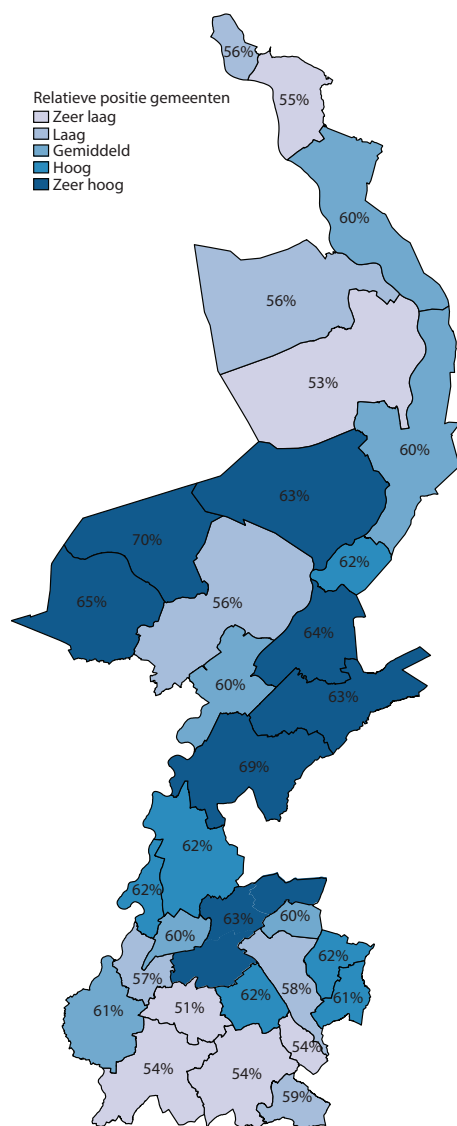
In Figuur 14 is in kaart gebracht in hoeverre mensen in de bijstand te kampen hebben met financiële problemen. In alle Limburgse gemeenten heeft tussen de 62% en 79% van alle bijstandontvangers financiële problemen. Het betreft hier schulden van minimaal 10.000 Euro, deelname in een schuldsaneringstraject of een huishoudinkomen onder de armoedegrens. In zeven gemeenten komen financiële problemen relatief gezien zeer veel voor onder bijstandontvangers (tussen de 75% en 79%). Het gaat hier om de gemeenten Beekdaelen, Sittard-Geleen, Maastricht, Heerlen, Vaals, Kerkrade en Valkenburg aan de Geul. Dit zijn allemaal Zuid-Limburgse gemeenten. Ook in de Zuid-Limburgse gemeenten Landgraaf, Brunssum, Gulpen-Wittem en Beek komen financiële problemen onder bijstandontvangers relatief veel voor. In het merendeel van de Noord- en Midden-Limburgse gemeenten komen financiële problemen bij minder dan 70% van de bijstandontvangers voor. Uitzonderingen zijn: Echt-Susteren (71%), Venray (72%), Venlo (73%), Roermond (73%) en Weert (74%).

Laag opleidingsniveau

Figuur 15 laat zien in welke mate mensen in de bijstand in Limburgse gemeenten een laag opleidingsniveau hebben. De percentages lopen uiteen van 36% tot 64%. Er is geen duidelijke geografische concentratie. In de gemeenten Peel en Maas, Eijsden-Margraten, Mook en Middelaar, oerendaal, Simpelveld en Gennep zijn relatief zeer weinig bijstandontvangers laag opgeleid. Dit in tegenstelling tot de gemeenten Landgraaf, Roerdalen, Kerkrade, Beek, Sittard-Geleen, Venlo en Nederweert waar minimaal 60% van de bijstandontvangers een laag opleidingsniveau heeft.

FIGUUR 13.

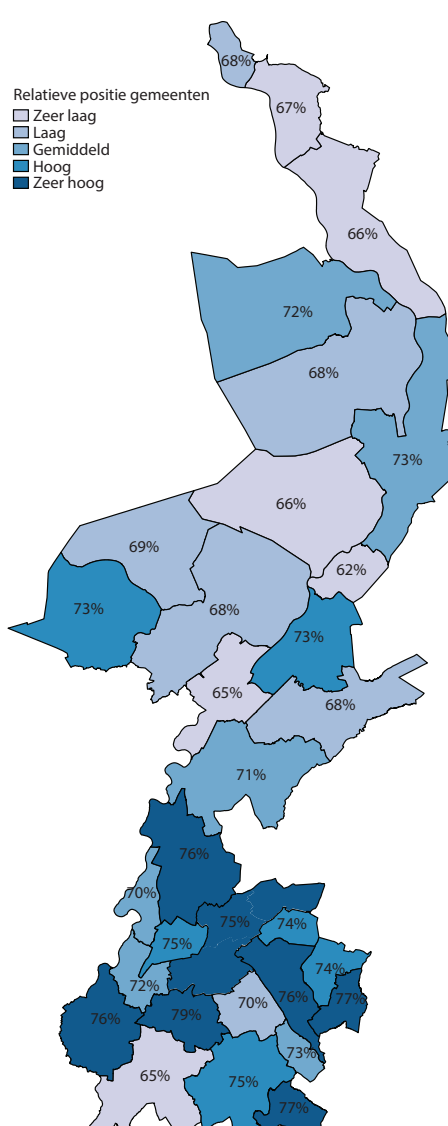
Relatieve positie van gemeenten op het gebied van gezondheidsproblematiek onder mensen in de bijstand

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

FIGUUR 14.

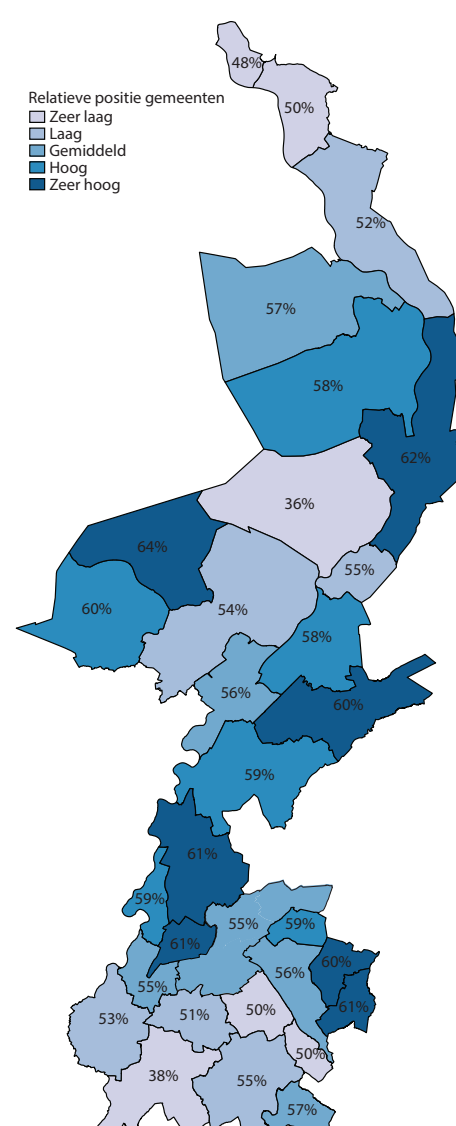
Relatieve positie van gemeenten op het gebied van financiële problematiek onder mensen in de bijstand

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

FIGUUR 15.

Relatieve positie van gemeenten op het gebied van laag opleidingsniveau onder mensen in de bijstand

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

Niet-westerse migratieachtergrond

In Figuur 16 is de regionale spreiding van bijstandsontvangers met een niet-westerse migratieachtergrond in kaart gebracht. Onder mensen in de bijstand komt het hebben van een niet-westerse migratieachtergrond het meeste voor in Noord en Midden-Limburg. In de gemeenten Venlo, Weert, Beek, Horst aan de Maas, Roermond, Venray en Mook en Middelaar is er sprake van een relatief zeer hoog aandeel niet-westerse migranten onder de bijstandsontvangers (tussen de 29 en 33%). In Landgraaf, Valkenburg aan de Geul, Brunssum, Bergen, Simpelveld en Leudal geldt juist dat er relatief gezien zeer weinig mensen in de bijstand een niet-westerse migratieachtergrond hebben (minder dan 20%). Over het algemeen genomen komt een niet-westerse migratieachtergrond onder mensen in de bijstand (zeer) weinig voor in de Zuid-Limburgse gemeenten.

Éénoudergezin

In Figuur 17 is het percentage en de relatieve positie van gemeenten m.b.t. het voorkomen van éénoudergezinnen onder mensen in de bijstand weergegeven. Uit de figuur blijkt dat éénoudergezinnen onder bijstandsontvangers het meest voorkomen (tussen de 15-17%) in de Oostelijke mijnstreek, - Voerendaal, Landgraaf, Heerlen en Brunssum – alsook in Venlo, Beesel en Venray. In Gulpen-Wittem, Meerssen, Eijsden-Margraten, Maasgouw, Stein en Leudal komt het juist relatief gezien zeer weinig voor dat bijstandsontvangers deel uitmaken van een éénoudergezin (maximaal 10,3%).

Complexiteit van de problematiek

In Figuur 18 wordt de complexiteitsindex getoond voor bijstandsontvangers. De index is een optelsom van het aantal reïntegratie belemmerende factoren, dat in een gemeente relatief zeer vaak voorkomt. Uit de figuur blijkt dat vier gemeenten sprake is van een zeer complexe problematiek. In deze gemeenten komen vier of vijf van de onderscheiden factoren relatief vaak voor onder de bijstandsontvangers. Het gaat hier om de gemeenten Landgraaf, Kerkrade, Roermond en Weert. Bij 18 van de 31 Limburgse gemeenten is er sprake van een meervoudige problematiek: bij deze gemeenten is de problematiek onder de bijstandsontvangers op twee of drie aspecten (zeer) hoog. In een zestal gemeenten is de problematiek enkelvoudig, wat betekent dat in deze gemeenten slechts één aspect (zeer) vaak voorkomt onder de bijstandsontvangers. Het gaat hier om de gemeenten Bergen en Simpelveld (éénoudergezin), Meerssen en Maasgouw (niet-westerse migratieachtergrond), Valkenburg aan de Geul en Gulpen-Wittem (financiële problematiek). In Gennep, Leudal en Eijsden-Margraten hebben de bijstandsontvangers in vergelijking met de andere Limburgse gemeenten weinig te maken met de vijf aspecten die de reïntegratie bemoeilijken.

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

Endnotes

- 1 De potentiële beroepsbevolking wordt door ons gedefinieerd als alle inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 67 jaar.
- 2 Künn & Poulissen (2018). Omvang kwetsbare groepen in Limburg, ROA-F-2018/20. De informatie in deze factsheet beschreef de situatie in december 2015 en kon daarmee gezien worden als nulmeting voor de Sociale Agenda Limburg.
- 3 Mensen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt en mensen die een pensioenuitkering ontvangen worden niet als inactief bestempeld. Hetzelfde geldt voor degenen die initieel onderwijs volgen.
- 4 Daarbij kijken we naar de inwoners die in december 2017 een uitkering ontvingen, en niet schoolgaand waren of daarnaast een (vervroegd) pensioen ontvingen. Bij de profielschetsen naar gemeente blijven de inactieven zonder uitkering buiten beschouwing, omdat hun profiel over de gehele linie veel sterker is dan dat van uitkeringsafhankelijken.
- 5 Zie voor de operationalisatie van deze dimensies: Künn-Nelen, A., Poulissen, D., De Grip, A. (2020). Operationalisatie profielschetsen kwetsbare groepen, ROA-TR-2020/6.
- 6 Informatie over het opleidingsniveau is alleen gebaseerd op inwoners geboren na 1994. Deze toevoeging wordt in de rest van de factsheet niet voortdurend herhaald.
- 7 Het al dan niet hebben van een niet-Westerse migratieachtergrond is gebaseerd op het geboorteland van de persoon zelf en dat van zijn of haar ouders.
- 8 Zie: Künn-Nelen, A., Poulissen, D., De Grip, A. (2020). Profielschets bijstandsontvangers Heerlen – de complexiteit van de problematiek en reïntegratiekansen, ROA-R-2020/3. In deze rapportage richten we ons op mensen in de bijstand. De mogelijkheden voor het maken van profielschetsen op wijkniveau hangen af van de omvang van de kwetsbare groepen per wijk.
- 9 Zie bijvoorbeeld: Gornick, J. (2018). The socioeconomics of single parenthood: Reflections on the triple bind. In Nieuwenhuis R. & Maldonado L. (Eds.), *The triple bind of single-parent families: Resources, employment and policies to improve wellbeing* (pp. 437-448). Bristol, UK; Corsini, L. (2012). Unemployment insurance schemes, liquidity constraints and re-employment: A three country comparison. *Comparative Economic Studies*, 54(2), 321-340; Constant, A. F., Kahanec, M., Rinne, U., & Zimmermann, K. F. (2011). Ethnicity, job search and labor market reintegration of the unemployed. *International Journal of Manpower*, 32(7), 753-776; Riddell, W. C., & Song, X. (2011). The impact of education on unemployment incidence and re-employment success: Evidence from the US labour market. *Labour Economics*, 18(4), 453-463; García-Gómez, P., Jones, A. M., & Rice, N. (2010). Health effects on labour market exits and entries. *Labour Economics*, 17(1), 62-76.
- 10 Zie voor de constructie van deze index: Künn-Nelen, A., Poulissen, D., De Grip, A. (2020). Operationalisatie profielschetsen kwetsbare groepen, ROA-TR-2020/6.
- 11 Zie ook: Erdem, Ö., van de Kamp, D., Schouten, G., & Hajema, K. (2018). Gemeentelijke verschillen in ervaren gezondheid. *Statistische Trends*, CBS.
- 12 Er is voor het maken van de kaarten gebruik gemaakt van Kadaster/CBS, Wijk- en buurtkaart 2020.
- 13 In bijlage A is de ranking van gemeenten ten opzichte van alle Nederlandse gemeenten weergegeven m.b.t. het voorkomen van de vijf aspecten onder arbeidsongeschiktheid.
- 14 Zoals te zien in Tabel A1 in de appendix, neemt Simpelveld op dit punt onder alle Nederlandse gemeenten de 9^e plaats in.
- 15 Omdat de index gebaseerd is op de relatieve positie van gemeenten, is er in feite sprake van een *relatief* zeer complexe problematiek.
- 16 In bijlage B is de ranking van gemeenten ten opzichte van alle Nederlandse gemeenten weergegeven m.b.t. het voorkomen van de vijf aspecten onder mensen met een werkloosheidsuitkering.
- 17 Onder zowel de AO-ontvangers als de WW-ontvangers geldt dat ongeveer 24% laag opgeleid is.
- 18 In bijlage C is de ranking van gemeenten ten opzichte van alle Nederlandse gemeenten weergegeven met betrekking tot het voorkomen van de vijf aspecten onder mensen in de bijstand.

APPENDIX A. Ranking van Limburgse gemeenten op de vijf aspecten van de profielschets – mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering

	Gezondheidsproblematiek		Financiële problematiek		Laag opleidingsniveau		Niet-Westerse migratieachtergrond		Éénoudergezin	
	ranking positie PL	Ranking positie NL	ranking positie PL	Ranking positie NL	ranking positie PL	Ranking positie NL	ranking positie PL	Ranking positie NL	ranking positie PL	Ranking positie NL
Landgraaf	28	301	24	264	27	308	11	87	28	314
Beek	26	290	13	104	14	229	21	152	22	262
Beesel	11	223	4	25	31	345	23	191	21	260
Bergen (L.)	10	191	15	121	9	190	4	27	10	82
Brunssum	19	264	17	162	30	339	18	121	26	300
Genneip	6	176	8	40	23	279	22	176	4	53
Heerlen	3	152	30	322	21	266	25	205	31	343
Kerkrade	12	224	28	288	29	325	17	111	24	275
Maastricht	5	174	29	307	26	304	26	207	29	316
Meerssen	14	235	10	59	7	165	5	28	27	308
Mook en Middelaar	23	272	21	194	1	9	9	78	13	118
Nederweert	29	311	6	27	22	268	7	36	7	69
Roermond	24	273	27	274	20	257	31	314	23	270
Simpelveld	16	258	19	173	8	168	1	9	30	317
Stein	22	271	9	53	12	214	10	80	19	233
Vaals	1	43	31	332	5	111	20	144	3	40
Venlo	18	262	25	270	28	314	30	300	17	201
Venray	21	268	23	204	25	288	29	289	12	114
Voerendaal	27	294	18	168	2	26	14	101	25	277
Weert	31	325	16	124	13	226	28	282	16	192
Valkenburg aan de Geul	2	90	20	175	6	112	15	103	9	73
Horst aan de Maas	17	259	2	23	24	285	13	94	1	22
Leudal	20	267	1	21	11	207	12	88	5	62
Maasgouw	8	187	3	24	17	241	6	34	11	91
Roerdalen	25	286	5	26	10	196	19	141	20	251
Echt-Susteren	13	228	14	112	16	237	16	105	14	137
Gulpen-Wittam	4	153	11	79	19	248	2	13	2	29
Sittard-Geleen	7	185	26	273	18	242	27	209	18	231
Peelen Maas	30	319	7	38	15	230	24	195	6	68
Eijsden-Margraten	9	189	12	91	3	55	3	19	8	72
Beekdaalen	15	238	22	202	4	94	8	62	15	145

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS
 Noot: Limburg telt 33 gemeenten, Nederland telt 355 gemeenten.

Profielschets uitkeringsafhankelijke inwoners in Limburg

APPENDIX B. Ranking van Limburgse gemeenten op de vijf aspecten van de profielschets – mensen met een werkloosheidsuitkering

	Gezondheidsproblematiek		Financiële problematiek		Laag opleidingsniveau		Niet-Westerse migratieachtergrond		Éénoudergezin	
	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL
Landgraaf	8	190	16	183	18	209	3	44	12	63
Beek	6	176	12	138	10	97	1	13	31	283
Beesel	2	107	17	191	27	288	24	215	27	206
Bergen (L.)	31	346	2	8	28	291	5	61	24	168
Brunssum	15	230	21	222	29	294	23	205	26	188
Gennep	4	150	18	197	15	132	13	97	13	64
Heerlen	10	199	24	257	25	263	27	248	28	225
Kerkrade	30	333	23	253	26	266	20	157	30	281
Maastricht	21	248	30	332	11	99	25	222	25	176
Meerssen	22	253	15	173	2	27	18	134	3	13
Mook en Middelaar	3	132	10	83	30	309	16	126	4	15
Nederweert	12	207	11	90	24	255	19	139	1	4
Roermond	13	208	27	299	16	181	31	308	29	259
Simpelveld	11	202	20	215	22	241	4	59	7	27
Stein	9	194	5	30	1	16	9	79	15	72
Vaals	1	59	28	305	3	29	17	132	18	123
Venlo	26	287	14	163	31	321	30	305	23	155
Venray	20	247	6	44	21	238	28	264	9	43
Voerendaal	17	232	25	271	4	60	14	105	21	151
Weert	29	322	9	68	19	210	29	303	8	38
Valkenburg aan de Geul	24	275	31	335	9	96	12	95	10	45
Horst aan de Maas	14	211	1	4	17	182	6	64	14	69
Leudal	27	305	3	11	8	84	2	22	6	24
Maasgouw	23	272	4	26	6	69	21	166	5	16
Roerdalen	28	313	8	54	7	72	8	69	19	131
Echt-Susteren	18	244	13	155	12	101	22	167	17	97
Gulpen-Wittem	19	246	22	248	20	235	7	67	20	137
Sittard-Geleen	16	231	29	322	14	125	26	232	22	154
Peel en Maas	7	184	7	53	23	244	15	121	16	78
Eijsden-Margraten	5	167	19	208	5	63	11	85	2	10
Beekdaalen	25	277	26	292	13	103	10	83	11	52

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS
 Noot: Limburg telt 33 gemeenten, Nederland telt 355 gemeenten.

APPENDIX C. Ranking van Limburgse gemeenten op de vijf aspecten van de profielschets – bijstandsontvangers

	Gezondheidsproblematiek		Financiële problematiek		Laag opleidingsniveau		Niet-Westerse migratieachtergrond		Éénoudergezin	
	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL	Ranking positie PL	Ranking positie NL
Landgraaf	22	330	21	261	25	291	1	29	28	256
Beek	15	284	24	306	28	301	27	167	13	106
Beesel	23	331	1	7	12	195	14	63	26	241
Bergen (L.)	14	281	4	33	8	149	4	40	24	223
Brunssum	17	303	22	282	21	263	3	32	31	311
Genep	6	137	6	48	6	119	16	74	15	112
Heerlen	11	236	28	328	15	221	12	60	29	269
Kerkrade	19	319	30	338	27	299	8	53	21	191
Maastricht	18	313	27	321	9	156	24	133	12	100
Meerssen	10	224	15	172	13	202	23	101	2	4
Mook en Middelaar	9	196	10	63	3	80	31	206	19	155
Nederweert	31	353	11	72	31	338	11	59	14	109
Roermond	28	344	19	247	20	258	29	197	22	197
Simpelveld	5	129	17	220	5	115	5	43	23	208
Stein	24	335	13	122	23	276	15	68	5	26
Vaals	12	261	29	337	17	238	21	90	10	90
Venlo	13	276	18	221	30	312	25	146	25	226
Venray	8	178	16	195	18	242	30	202	30	279
Voerendaal	20	320	12	106	4	100	19	84	27	255
Weert	29	347	20	254	24	288	26	153	16	119
Valkenburg aan de Geul	1	54	31	348	7	133	2	30	9	72
Horst aan de Maas	2	83	9	55	19	254	28	182	17	126
Leudal	7	176	7	52	10	180	6	45	6	41
Maasgouw	16	292	2	22	16	229	20	87	4	25
Roerdalen	27	341	8	54	26	294	18	77	18	132
Echt-Susteren	30	352	14	159	22	273	17	75	8	48
Gulpen-Wittem	4	123	23	305	11	192	9	54	1	2
Sittard-Geleen	21	328	26	317	29	302	13	62	11	93
Peelen Maas	25	337	5	34	1	6	22	95	7	45
Eijsden-Margraten	3	122	3	24	2	8	7	51	3	5
Beekdaalen	26	339	25	310	14	206	10	55	20	168

Bron: ROA, berekeningen op basis van microdata van het CBS

Noot: Limburg telt 33 gemeenten, Nederland telt 355 gemeenten

Deze factsheet is een onderdeel van het meerjarenprogramma 4Limburg dat een bijdrage wil leveren om de Limburgse samenleving meer duurzaam, vitaal en inclusief te maken. Het doel van dit programma is om, in nauwe samenwerking met de Universiteit Maastricht, Provincie Limburg en ketenpartners zoals gemeenten, UWV en bedrijfsleven, via een trendbreuk de arbeidsparticipatie én de vitaliteit in Limburg naar een hoger niveau te tillen. Er zijn in Limburg veel mensen zonder werk onder de potentiële beroepsbevolking. Inzicht in de (complexiteit van de) problematiek van kwetsbare inwoners is nodig alvorens initiatieven kunnen zorgen voor een inclusieve arbeidsmarkt waar iedereen in kan participeren. Deze factsheet brengt op basis van een profielschets in kaart wat de (complexe) problematiek is van uitkeringsafhankelijke woonachtig in de verschillende gemeenten in Limburg.

Colofon

© Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Niets uit deze uitgave mag op enige manier worden
verveelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de directeur van het ROA.

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Maastricht University
School of Business and Economics
secretary-roa-sbe@maastrichtuniversity.nl
www.roa.nl

Vormgeving
ROA secretariaat, Maastricht

juli 2020